

Bosna i Hercegovina
Projekt održivog upravljanja šumama i krajolicima
Plan za okolišno upravljanje

oktobar/listopad 2013.

OPĆE INFORMACIJE

Sveukupni razvojni cilj projekta (PDO) i opći okolišni cilj (GEO) Projekta održivog upravljanja šumama i krajolicima jesu da se izgradi kapacitet i demonstriraju pristupi za održivo upravljanje šumama i zemljištem kroz integrirano upravljanje ugroženim šumskim, izdanačko-šumskim i pašnjačkim krajolicima. Opis komponenti predviđenih u okviru ovog Projekta je dat u nastavku:

Komponenta 1. Unaprijediti planiranje i nadzor u svrhe održivog upravljanja šumama i krajolicima

Ova komponenta je usmjerena na izabrane aktivnosti kroz ciljanu izgradnju kapaciteta koje će se zasnivati na postojećim nastojanjima koja su uvedena i identificirana u okviru Projekta razvoja i očuvanja šuma (FDCP). Navedena komponenta se bavi tekućim preostalim potrebama za široko usmjerenom institucionalnom podrškom koje su upravljene kako na produktivna, tako i na neproduktivna šumska područja i krajolike, u cilju unapređenja upravljanja, proizvodnje i održivosti.

Podkomponenta 1.1. Podrška certifikaciji planova za upravljanje šumskim blokovima. Ova podkomponenta je usmjerena na unapređenje održivosti upravljanja šumama i podjelu dobiti sa lokalnim stanovništvom kroz implementaciju upravljanja šumama u skladu sa standardima koji se mogu certificirati (npr. Vijeće za upravljanje šumama (FSC) ili Program za odobravanje certifikata za šume (PEFC)) u područjima zemlje koja nisu imala resurse ili kapacitet da ostvare pomak u ovom važnom nastojanju da se izvrši certifikacija šuma. U FBiH će se to pretežno sastojati od pomoći u nastojanjima da se izvrši prva certifikacija, dok će se u RS-u to usmjeriti na recertifikaciju. U okviru ove podkomponente će se također osigurati kako u FBiH, tako i u RS-u, pregled državne i lokalne legislative iz perspektive izvoza drveta u cilju analize usklađenosti sa zahtjevima EU.

Podkomponenta 1.2. Strateški plan za šumske puteve. Ova podkomponenta će pomoći da se identificiraju najurgentniji projekti sanacije šumskih puteva (u cilju unapređenja kako okolišnih, tako i ekonomskih učinaka, te u cilju pomaganja u ispunjavanju zahtjeva za certifikaciju šuma) kroz pripremu obrasca glavnog plana za šumske puteve i poticanjem na usvajanje smjernica najbolje prakse za sanaciju šumskih puteva u cilju svođenja okolišnih uticaja na najmanju moguću mjeru, u sklopu vladinih očekivanih nastojanja da sanira mrežu šumskih puteva u oba entiteta. Rezultirajuće smjernice najbolje prakse bi također osigurale procjene okolišnih/socijalnih uticaja svih radova na putevima, te bi podržale nastojanja šumskih preduzeća za certifikacijom.

Podkomponenta 1.3. Unapređenja informacionog sistema za upravljanje šumama (FMIS) u svrhe uobičajenog odlučivanja. Unapređenje operacija upravljanja šumama kroz izgradnju kapaciteta i lokalizirani razvoj FMIS-a je bilo uvedeno već u okviru FDCP-a. Postojeći centralizirani i decentralizirani informatički (IT) kapacitet je već u funkciji. Ovaj projekt će unaprijediti mogućnost korištenja FMIS-a u odlučivanju kroz uvođenje izabranih informacija koje će se odnositi na klimatske promjene: to konkretno uključuje uvođenje izračunavanja zaliha ugljika u svrhe ublažavanja, te uvođenje sistema za nadzor incidencije gubitaka povezanih sa požarima i štetočinama. Osim toga, ova podkomponenta će također podržati izabrana pitanja koja se odnose na unapređenje upravljanja; ona uključuju socijalnu i finansijsku odgovornost, protok informacija, te potencijalne umjetne izvozne barijere.

Podkomponenta 1.4. Nadzor i evaluacija (M&E). Određeni dodatni rad vezano za nadzor i evaluaciju će biti podržavan za cijelo vrijeme trajanja projekta u cilju procjene učinkovitosti postojećih i inovativnih sistema. Općenito govoreći, to može uključivati podršku nadzoru baziranom u zajednici, participativne procese, te dopunski nadzor koji se preduzima kroz postojeće savjetodavne službe.

Komponenta 2. Demonstriranje i replikacija tehnika održivog upravljanja šumama i krajolicima u ugroženim područjima

Budući da su trenutno zalihe izdanačke šume slabe i da se travnjačke površine tek sporo i neravnomjerno pretvaraju u šume, postoji potencijal da se znatno unaprijedi upravljanje šumama/staništima, što bi pomoglo programu BiH za ublažavanje klimatskih promjena i adaptaciju na njih. Projekt bi posmatrao upravljanje krajolicima u smislu šuma, degradiranih izdanačkih šuma i nekorisćenih pašnjaka. Tehnike koje će se demonstrirati uključuju već razvijene prakse održivog upravljanja šumama kroz stvarno preduzimanje aktivnosti u vidu pilot projekata.

Podkomponenta 2.1. Pošumljavanje – podpomognuta prirodna regeneracija i sanacija sastojina. Ove aktivnosti će se preduzimati u skladu sa postojećim planovima za upravljanje javnim šumskim dobrima. Podrška će se pružati lokacijama minimalne površine od 50 ha na način da će se ispunjavati investicijske potrebe, kao i pružati operativna podrška u trajanju do 3 godine za nadzor i upravljanje. Očekuje se da će minimalno 500 - 1.000 ha biti direktno ciljano u svakom entitetu za aktivnosti kao što su (i) pošumljavanje autohtonim vrstama; (ii) pošumljavanje novim vrstama pogodnim za suhe uslove ili povećanu opasnost od požara; (iii) upravljanje sastojinama kao nadopuna prirodnoj regeneraciji kroz prorjeđivanje, čišćenje od korova; (iv) sanacija sastojina korištenjem pogušćavanja, kresanja grana, ili prorjeđivanja; i, (v) konverzija šuma iz niskih šuma u visoke šume.

Podkomponenta 2.2 Višenamjenske šumarske demonstracijske tehnike. Ovo će uglavnom uključivati integrirano upravljanje za ugrožene šume, izdanačke šume i nekorištene pašnjake na šumskim zemljištima klasificiranim kao državne šume ili na privatnom šumskom i nešumskom zemljištu ili šumskom i nešumskom zemljištu lokalnih zajednica. To će biti demonstracijske aktivnosti na minimalnoj površini od 2 ha po podprojektu; uz kapitalne investicije, u okviru podprojekata će se također pružati operativna podrška u trajanju od cca 6 mjeseci. Namjera je preduzimati inovativne aktivnosti koje unapređuju održivo upravljanje šumama i krajolicima istovremeno se baveći ciljevima u nekom drugom sektoru (npr. energija, vodoprivreda, poljoprivreda, turizam). Primjeri aktivnosti kandidata uključuju: (i) skupljanje i dodavanje vrijednosti nedrvnim šumskim proizvodima (NTFP); (ii) ljekovite proizvode; (iii) lov i upravljanje divljači kao nadopunu upravljanju šumama; (iv) upravljanje biomasom u svrhe proizvodnje energije; (v) prorjeđivanje biomase u svrhe lokalne upotrebe i upravljanja požarima; i, (vii) šumski turizam.

Podkomponenta 2.3 Demonstriranje i implementacija tehnika upravljanja požarima. Ova podkomponenta ima za namjeru angažirati lokalne zajednice u implementaciju odgovarajućih manjih intervencija upravljanja požarima. Iako nema ograničenja u pogledu vlasništva nad zemljištem, ciljana područja će biti ona koja su izložena opasnosti od požara. Prednost će se davati aktivnostima koje budu uključivale element lokalnog angažmana i participacije. Primjeri podobnih aktivnosti uključuju: (i) upravljanje nagomilavanjem goriva (uklanjanje mrtvog drveta prije sezone požara); (ii) obuku o kontroliranim spaljivanjima; (iii) stvaranje odbranjivog prostora; (iv) inovativne sisteme za upravljanje vodama u visokorizičnim područjima; (v) vježbe pripravnosti u hitnim slučajevima; (vi) odgovarajuću malu opremu; (vii) uklanjanje stakla; i, (ix) intervencije upravljanja otpadom (uklanjanje divljih deponija). Površine mogu biti bilo koje veličine bez ograničenja u pogledu minimalne ili maksimalne površine.

Podkomponenta 2.4 Lokalne savjetodavne službe. U okviru ove podkomponente će se pružati operativna podrška postojećim savjetodavnim službama u cilju njihovog angažiranja u direktno omogućavanje lokalne participacije u gore navedenim aktivnostima (inovativni demonstracijski projekti i upravljanje požarima).

Komponenta 3. Upravljanje Projektom

Na osnovu ranijih iskustava i nedavnih diskusija s entitetima, Projekt će se implementirati kroz dva entitetska ministarstva nadležna za šumarstvo, i to kroz njihove uobičajene jedinice za implementaciju (tj. Jedinicu za implementaciju projekata FBiH (PIU FBiH) i Jedinicu za koordinaciju poljoprivrednih projekata RS-a (APCU RS-a).

OPIS RADOVA I POVEZANIH OKOLIŠNIH UTICAJA

Očekuje se da će okolišni uticaj projekta biti pretežno pozitivan i ne predviđaju se nikakvi veliki negativni okolišni uticaji. Projekt podržava ulaganja u održivo upravljanje šumama i krajolicima u skladu sa postojećim planovima za upravljanje, a time i postojećom legislativom. Očekuje se da će se projektom povećati usvajanje učinkovitih praksi upravljanja šumama, zemljištem i vodama na projektnim lokacijama, te time doprinijeti očuvanju tla i vode i izgradnji klimatske otpornosti.

Većina komponenata koje su predviđene samim Projektom uključuju planiranje i izradu planske dokumentacije za date aktivnosti ili male intervencije na šumskim zemljištima (pošumljavanje, suzbijanje požara, itd.). Svi radovi koji su povezani sa Projektom će se u potpunosti implementirati u skladu sa pozitivnim pravnim propisima u entitetima Bosne i Hercegovine, relevantnim Operativnim politikama Svjetske banke i uz puno poštivanje planova za upravljanje šumama na svakoj od lokacija.

Radovi koji mogu imati manje okolišne uticaje koje je lako ublažiti će se izvoditi u skladu sa smjernicama utvrđenim u ovom Planu za okolišno upravljanje i odredbama konkretnih planova za upravljanje šumama. Aktivnosti kao što su pošumljavanje, mjere za suzbijanje požara i niskorizične aktivnosti upravljanja šumama mogu također imati manje povezane okolišne uticaje, koji će se inkorporirati u ovaj Plan za okolišno upravljanje (EMP). Ovaj EMP se može primijeniti na svim projektnim lokacijama i sadržavati će kriterije i procedure koji će se primjenjivati na svakoj pojedinačnoj lokaciji kako bi se uzeli u obzir svi neuobičajeni uslovi i uslovi specifični za pojedine lokacije. Određeni opći okolišni uticaji su dodatno opisani u nastavku.

Imajući u vidu da trenutno nisu poznate ni precizne granice mogućeg proširenja postojećih zaštićenih područja, niti konkretne lokacije pojedinih aktivnosti, uticaji specifični za pojedine lokacije ili područja se nisu mogli opisati u djelokrugu ovog EMP-a. Stoga je zauzet opći pristup u razmatranju mogućih uticaja. Gdje je god to moguće, smjernice za okolišno prihvatljivu izgradnju infrastrukture koja se finansira iz sredstava projekta su date u zasebnim odjeljcima o različitim kategorijama uticaja. Intenzitet pojedinih uticaja zavisi kako od jačine i učestalosti pojave njihovih uzroka, tako i od osjetljivosti i otpornosti svakog subjekta koji podliježe uticajima.

Estetski uticaji

Obnovljena, instalirana ili izgrađena infrastruktura, ili intervencije u prirodnim okruženjima, mogu svojim vizuelnim karakteristikama uticati na estetiku krajolika. To se može ublažiti pažljivim odabirom neupadljivih boja za objekte, kao i sadnjom lokalno dostupnih vrsta drveća oko objekata (prirodna ograda). Pažljivo planiranje i odabir lokacija u fazi projektovanja se također preporučuju.

Uticaji na tlo

Iako minimalnih razmjera, predloženi radovi u okviru projekta, i to posebno s određenim iskopavanjima, mogu dovesti do erozije tla i klizišta. Kako bi se to spriječilo, gdje je god to moguće, bilo kakva izgradnja novih objekata bi se trebala odvijati u dijelovima koji su već ranije izmijenjeni. Gdje je god to moguće, korektivno niveliranje tla bi se trebalo izvršiti uz pomoć zemlje koja je već iskopana u toku drugih radova u istom području. U slučaju da su potrebni čišćenje zemljišta, uklanjanje grmlja, stabala i druge vegetacije, potrebno je vratiti prvobitni izgled područja nakon završetka radova presadnjom iste vrste vegetacije, budući da to stabilizira tlo. Ako su potrebne veće, lokalno koncentrirane intervencije na tlu, gdje je god to moguće, trebalo bi izvršiti prethodno stručno razmatranje geomorfoloških karakteristika tla.

Usljed korištenja vozila, mašina i opreme u toku izvođenja radova na obnovi ili ograničenoj izgradnji, kao i u toku kasnije redovne upotrebe, održavanja i upravljanja šumskim zemljištima, može doći do povremenih prolijevanja i curenja goriva, ulja i drugih radnih tečnosti. Također može doći i do prolijevanja boja, lakova, bitumena ili rastvarača u toku radova, ali također i uslijed nepravilnog skladištenja ili rukovanja, koje izaziva zagađenje tla. Ona se mogu spriječiti ili svesti na najmanju moguću mjeru skladištenjem svih vozila i mehanizacije na najbliža dostupna popločana odnosno asfaltirana parkirališta i garaže (beton) sa bočnim kanalima za prihvat slučajno iscurjelih ulja ili goriva, kao i natkrivenim skladištima za gorivo, ulja, boje, lakove i druge tečnosti, sa sekundarnim prihvatom za prolivene tečnosti. Skladišta moraju biti stabilna s obzirom na maksimalne vjetrove i zemljotrese koji su zabilježeni na tom području.

Korištenje stacionarnih motora na tečno mineralno gorivo, uključujući agregate za struju na tečno gorivo, može dovesti do prolijevanja goriva. Stoga, gdje je potrebno, treba koristiti elektricnu ili solarnu energiju, ili alternativno plinovita goriva.

Neadekvatno upravljanje otpadom radova u toku faze obnove/izgradnje, ali i od strane osoblja šumskog zemljišta za vrijeme redovnih radova na šumskom zemljištu, može prouzrokovati znatne negativne uticaje na tlo i vodotoke. Stoga je neophodno utvrđivanje i strogo pridržavanje plana za upravljanje otpadom. To mora uključivati određivanje lokacija za odlaganje komunalnog i opasnog otpada, te uspostavu sistema za sakupljanje i odlaganje na najbližim odgovarajućim odlagalištima otpada (sanitarne deponije) ili dogovaranje predaje ovlaštenim operaterima za zbrinjavanje opasnog otpada. Također se preporučuje da se sva uklonjena vegetacija i zeleni otpad iskoriste kao zaštitni pokrov odnosno malčiraju. Svako otvoreno spaljivanje vegetacije ili otpada je strogo zabranjeno.

Obzirom da osoblje zaštićenih područja za radove redovnog održavanja na raspolaganju mora imati motorne pile, neophodno je obratiti pažnju na maziva ulja koja se upotrebljavaju. Te vrste ulja se pri radu motorne pile neminovno gube (sagorijevanjem sa primarnim gorivom u dvotaktnom motoru motorne pile, kao i curenjem i raspršavanjem u okoliš) i stoga izazivaju zagađenje tla. U cilju ublažavanja tog negativnog uticaja predlažu se biorazgradiva ulja za te primjene. Ovaj pristup treba zauzeti također ornih kosilica trave, tamo gdje električne kosilice nisu dostupne.

Uticaji na vodotoke i hidrološke karakteristike terena

Asfaltiranje tla, izgradnja ili obnova objekata, pristupnih puteva i staza mogu izmijeniti režim toka oborinskih voda na datom području (npr. inducirani tok uz rubove puta, ili akumuliranje vode u džepovima na rubovima puta). Uticaje takvih promjena treba pažljivo proučiti i po potrebi preduzeti korektivne mjere. Prolijevanja i curenja goriva, ulja, elektroizolacionih (transformatorskih) ulja, boja do kojih dođe pri upotrebi vozila, mašina i opreme, ali također i pri izvođenju bilo kakvih radova, kao i neadekvatno odlaganje otpada, mogu dovesti do zagađenja površinskih i podzemnih vodotoka. Ti uticaji svesti na najmanju moguću mjeru prethodnim odjeljcima (Uticaji na tlo).

Uticaji na zrak

Vozila i mašine koji se koriste u toku izvođenja radova dovode do emisija prašine i plinovitih proizvoda sagorijevanja goriva u zrak. Nastanak prekomjerne količine prašine se može izbjeći prskanjem vode po tlu za vrijeme izvođenja radova. Negativni uticaji ispusnih gasova vozila i mašina se mogu ublažiti maksimiziranjem upotrebe mašina na električni pogon, a gdje to nije moguće, upotrebom plinovitih ili tečnih goriva najboljeg dostupnog kvaliteta (npr. dizel gorivo sa minimalnim sadržajem sumpora).

Uticaji na prirodu, biodiverzitet, staništa

Svi potrebni radovi na šumskim zemljištima mogu dovesti do povremene štete na vegetaciji, narušavanja migracionih pravaca životinja, fragmentacije staništa, ranjavanja ili ubijanja životinja vozilima. Oštećenje vegetacije treba svesti na najmanju moguću mjeru, a nakon završetka radova treba ponovo posaditi one vrste vegetacije koje su se tu prvobitno nalazile. Gdje je god to moguće, radovi na izgradnji novih objekata se trebaju izvoditi ranije atrofirali ili su izmijenjeni. Svi radovi se moraju preduzimati u skladu sa postojećim planovima za upravljanje datim , u dogovoru s Upravom svakog pojedinačnog šumskog zemljišta. Sve specifičnosti (npr. periodi godine u kojima su flora i fauna osjetljive a, migracioni pravci određenih vrsta, mrijestilišta, itd.) bi se stoga trebale uzeti u obzir. Prilikom izgradnje prilaznih puteva naročito je važno uzeti u obzir migracione pravce životinja zije vozila i životinja, kao i izgraditi podvožnjake ili mostove za potrebe prelaska životinja sa jedne strane puta na drugu. Uprava šumskog zemljišta treba upozoriti izvođače radova o ograničenjima brzine kretanja za vozila koja budu prolazila kroz područje za vrijeme izvođenja radova, ali također i organizirati postavljanje saobraćajnih znakova upozorenja i ograničenja brzine, te po potrebi ugraditi ležace policajace u cilju svođenja mogućnosti nanošenja štete životinjama na najmanju moguću mjeru. Neadekvatno skladištenje i upotreba goriva, maziva, boja, lakova, rastvarača i drugih štetnih u toku radova na obnovi i izgradnji, ali također i u toku redovnog funkcioniranja i održavanja šumskih zemljišta, mogu dovesti do požara sa veoma štetnim posljedicama po biodiverzitet tih područja. Kako bi se to spriječilo, neophodno je uvesti adekvatne mjere upravljanja tim radnim tečnostima. Tamo gdje se grade skladišta za te materijale, trebalo bi instalirati/staviti na raspolaganje protivpožarne aparate i opremu unutar i oko skladišta, žbunja oko objekta.

Buka koju proizvode radovi može uzrokovati uznemiravanje životinja, te stoga mora biti svedena na najmanju moguću mjeru i lokalizirana upotrebom zvučnih barijera. Radovi bi se trebali izvoditi u satima sa dnevnom svjetlošću. Također treba uzeti u obzir uticaj buke u vezi sa preko šumskog zemljišta ili se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini, te bi, po potrebi, trebalo i uz puteve osjetljivim dionicama.

Uprava šumskog zemljišta bi također trebala uzeti u obzir činjenicu da će poboljšanje mreže prilaznih puteva prije svega omogućiti efikasnije upravljanje šumskim zemljištima i lakši pristup, ali može također i omogućiti nepoželjne pojave, kao što su neadekvatno saobraćanje preko šumskih zemljišta i nezakonita sječa šume i lovokrađe. Stoga je od ključne važnosti da se uspostavi efikasan sistem nadzora i zaštite zemljišta, eventualno u kombinaciji s angažmanom inspeksijskih timova.

Upravljanje štetočinama i bolestima

Projekt, uključujući i planske dokumente koji će proisteći iz Projekta, ne predviđa nikakvu nabavku ili korištenje hemijskih tvari za upravljanje štetočinama. Sve šume će poštivati zahtjeve FSC-a, bilo da su već certificirane ili čekaju na certifikaciju. U skladu sa smjernicama FSC-a za certifikaciju, korištenje hemijskih metoda za upravljanje štetočinama je zabranjeno, što je i jasno navedeno u svim relevantnim planovima za upravljanje šumama.

Osim toga, Bosna i Hercegovina je potpisnica Međunarodne konvencije o zaštiti bilja (IPPC) deponovane kod FAO-a, a koja je multilateralni međunarodni ugovor za saradnju u oblasti zaštite bilja. Cilj IPPC-a je osigurati zajedničke i učinkovite aktivnosti kako bi se spriječilo širenje i unošenje štetočina bilja i biljnih proizvoda i promovirale odgovarajuće mjere za njihovo suzbijanje.

Ostali potencijalni okolišni uticaji

Aktivnosti koje podržava Projekt neće ni u kakvom obliku ili formi financirati prisilno preseljenje i otkup zemljišta. Osim toga, također se neće financirati nabavka, snabdijevanje ili povećano korištenje hemikalija i tvari za upravljanje štetočinama, dok će planiranje te upotrebe biti u skladu sa zahtjevima FSC-a. Sva kritična staništa i osjetljiva ekološka područja će biti isključena iz intervencija u okviru Projekta, a identifikacija tih područja je preduvjet za svu plansku i projektnu dokumentaciju.

Okolišno upravljanje u toku implementacije Projekta

Ovaj plan za okolišno upravljanje (EMP) pripremljen je kao predložak prije Procjene projekta, uz objavljivanje na lokalnom jeziku u zemlji. Objavljivanje će se izvršiti putem interneta, dok će se papirne kopije dostaviti relevantnim institucijama. Javne rasprave će se izvršiti u skladu s OP 4.01, uz objavljivanje njihove najave svim zainteresiranim stranama u lokalnim novinama, dok će se pojedinačne pozivnice poslati svim ključnim akterima. Lista učesnika na javnim raspravama, zapisnici sa javnih rasprava i ključna pitanja će se uključiti u konačni EMP za objavljivanje.

Za svaku od Projektnih lokacija, pripremiti će se EMP za tu konkretnu lokaciju na osnovu ovog predloška, te će se isti objaviti na Projektnom području, uz organiziranje javnih rasprava prije početka izvođenja radova. Plan za okolišno upravljanje sadržan u ovom dokumentu će se preispitati za svaku od predloženih Projektnih lokacija, te će se prilagoditi kako bi uvaži drugačije lokalne uslove. Takav ažurirani EMP će se objaviti na javnom mjestu prije početka izvođenja radova i u toku cijelog trajanja izvođenja radova. EMP će također činiti sastavni dio tenderske i ugovorne dokumentacije, obavezujući stoga angažiranog Izvođača radova da implementira sve nabrojane mjere za ublažavanje, kao i angažirani Nadzor da osigura da su sve te mjere implementirane. Sveukupnu odgovornost za implementaciju ovoga EMP-a zadržavaju jedinice za implementaciju Projekta.

Budući da je većina okolišnih uticaja povezana sa lošim upravljanjem ili nedostatkom planova za upravljanje i koordinacije aktivnosti, prvo i glavno pitanje koje bi pomoglo u omogućavanju pravilnog ublažavanja okolišnih uticaja jeste utvrđivanje odgovarajućih smjernica za upravljanje. Osim toga, sačiniti će se *Dobre prakse u šumarstvu i pošumljavanju*, koje će se uključiti ili u Operativni priručnik za Projekt, ili će se u vidu Dodatka priložiti uz svaki pojedini EMP za konkretnu lokaciju.

ANALIZA LOKALNIH OKOLIŠNIH ZAHTJEVA I ZAHTJEVA ZA IZDAVANJE OKOLIŠNIH DOZVOLA

Propisi koji uređuju procjenu okolišnih uticaja

Procedure za izdavanje okolišnih dozvola ili Procjenu okolišnih uticaja (EIA) su definirane na entitetskom nivou odnosnim zakonima o zaštiti okoliša (iz 2002. u RS-u i iz 2003. u FBiH, uz naknadne izmjene i dopune). Sveukupnu nadležnost za izdavanje okolišnih dozvola imaju Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju u Republici Srpskoj i Ministarstvo okoliša i turizma u Federaciji BiH. Djelatnosti za koje su EIA i okolišna dozvola obavezne, ili za koje je ostavljeno diskreciono pravo ministarstvima da odluče o potrebi za dozvolom, definirane su pratećim podzakonskim aktima u skladu s okvirnim zakonima o zaštiti okoliša. Za djelatnosti za koje je povezan okolišni uticaj niži (u skladu sa propisanim graničnim vrijednostima), okolišne dozvole se izdaju na općinskom nivou u RS-u i kantonalnom nivou u FBiH.

FBiH

U skladu sa podzakonskim aktom FBiH – Pravilnik o djelatnostima koje se mogu vršiti ili o pogonima i postrojenjima koji se mogu izgraditi i pustiti u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu – za djelatnosti upravljanja šumama obavezni su puni elaborat EIA-e i okolišna dozvola za prvo pošumljavanje ili krčenje površina većih od 30 hektara, sa namjerom da se promijeni prvobitna kategorija korištenja zemljišta. Djelimična EIA može biti obavezna za slične djelatnosti koje pokrivaju površine veće od 15 hektara. Nema odredbi koje se odnose na male šumske intervencije ili izgradnju šumskih puteva, budući da se njima može pažljivo upravljati planom za upravljanja šumama za svaku od lokacija.

RS

U skladu sa podzakonskim aktom RS-a – Pravilnik o djelatnostima koje se mogu vršiti ili o pogonima i postrojenjima koji se mogu izgraditi i pustiti u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu – djelatnosti upravljanja šumama su uređene na sličan način kao u legislativi FBiH, s tim da su granične vrijednosti 30 hektara odnosno 15 hektara. Osim toga, Ministarstvo može zatražiti da se izvrši EIA čak i ako projekt ne ispunjava granične vrijednosti, ali bi mogao imati znatan okolišni uticaj u vezi s osjetljivim prirodnim područjima, specifičnim režimima zaštite datog područja ili međuentitetskim i prekograničnim uticajima.

Relevantna legislativa u Federaciji BiH

27. novembra/studenog 2009. proglašeno je da u *Zakonu o šumama (Službene novine FBiH, br. 20/02)* nedostaju odredbe o lokalnoj samoupravi i on je stavljen van snage. Kao privremeni propis donesena je Uredba o šumama kako bi se premostila pravna praznina dok se ne usvoji novi Zakon o šumama. Novi Zakon o šumama je dostupan u formi preliminarne nacrtu i čeka na usvajanje. Gotovo svi relevantni podzakonski akti će ostati na snazi i oni će pomoći da se definira problematika sadašnjeg upravljanja šumama u FBiH, a to isto će nastaviti i nakon formalnog usvajanja novog Zakona.

Uredba o šumama (Službene novine FBiH, br. 83/09) definira šta su to šume, uključujući i plantaže šumskog drveća, kao i šta su šumska zemljišta. Navedena Uredba utvrđuje vremenski okvir i sadržaj planova za upravljanje šumama, uključujući i precizne definicije i ograničenja količine i vrsta šuma koje će se sjesći. Nadalje, Uredba definira da samo ovlašteno osoblje može izvoditi radove u šumama, te ograničava korištenje biotičkih i nebiotičkih agensa u upravljanju šumama.

Prodaja drvne građe i nedrvnih šumskih proizvoda je također definirana, kao i upravljanje saobraćajem u šumskim područjima. Uredba definira upravljanje na nivou FBiH i kantona, utvrđujući procedure za nadzor i novčane kazne za nepoštivanje odredbi Uredbe. Navedena uredba će ostati na snazi kao privremeno rješenje dok se ne usvoji novi Zakon o šumama.

Pravilnik o elementima za izradu šumskogospodarskih osnova (Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva 2003 godine)

Najvažniji Podzakonski akt za izradu planske dokumentacije kojim se definiraju metodologija izrade, struktura i sadržaj Šumskogospodarske osnove (ŠGO). Pravilnikom je definirano da ŠGO između ostalog treba sadržavati i: (i) obim i vrstu šumsko – uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma; (ii) investicije u izgradnju šumskih puteva; te (iii) mjere za održavanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šume;

Pravilnikom je definirano da kod izrade Planova za gospodarenje šumama i Upustava za realizaciju ŠGO također treba voditi računa o: (i) usklađenosti ŠGO sa prostornim planovima, vodoprivrednom osnovom, evidencijama koje se vode u Zavodu za zaštitu kulturno – istorijskog i prirodnog naslijeđa i federalnim programom upravljanja mineralnim sirovinama; (ii) gazdovanju zaštićenim šumama i šumama posebne namjene; (iii) zabrani sječe i sabiranja endemskih i ugroženih biljnih vrsta; (iv) zaštiti šumskog hidro potencijala i zaštiti zemljišta kod izvođenja radova u šumi; (v) zabrani golih sječa na velikim površinama u svim šumama; (vi) provođenju planova uzgoja i zaštite šuma uz preferiranje autohtonih vrsta drveća kod radova na pošumljavanju; a sve u cilju da bi se ovim mjerama gospodarenja šumama osiguralo održanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šume

Zakon o lovstvu (Službene novine FBiH, br. 4/06, sa dva zakona o izmjenama i dopunama iz 2010. i jednim u formi nacrtu)

Ovim zakonom uređuje se organizacija lovstva i lovišta, uzgoj, zaštita, lov i i , upravni i inspekcijski nadzor nad provođenjem oblast lovstva na teritoriji FBiH.

Zakon o sjemenu i sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja (izmijenjen i dopunjen Zakonom objavljenim u Službenim novinama FBiH, br. 8/10)

Ovim zakonom uređuje se registracija i kontrola sjemena i sadnih materijala šumskih i hortikulturnih vrsta, utvrđujući kontrolu uvoza reproduktivnog materijala radi osiguravanja kvalitetnih šumskih i hortikulturnih vrsta i pospješivanja ekonomične proizvodnje, čuvajući okruženje, biološku sigurnost i zaštitu potrošača. U ovom zakonu su taksativno navedene šumske vrste.

Zakon o zaštiti prirode (Službene novine FBiH, br. 33/03 sa novim zakonom u proceduri)

Ovim zakonom uređuju se upravljanje, zaštita i održivi razvoj zaštićenih područja, uključujući krajolike, prirodna područja, biljke, životinje i njihova staništa, minerale i fosile i druge komponente prirode u FBiH. Ovaj zakon sadrži i odredbe o utvrđivanju zaštićenih područja i mjera za osiguravanje zaštite tih područja.

Zakon o zaštiti i korištenju kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa (Službeni list SRBiH, br. 20/85)

Na osnovu ovog zakona uspostavljena je Agencija za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH, čiji nasljednik je Agencija za zaštitu spomenika FBiH. Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma u 1995. godini, kantoni su uspostavili svoje vlastite agencije za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, dok takva institucija na postoji na nivou Federacije BiH. Navedene agencije se konsultiraju u toku postupaka izdavanja okolišnih dozvola. Njihove procjene u tom kontekstu se zasnivaju na raspoloživim podacima, kao i direktnim uviđajima na licu mjesta. Ako se ne očekuje da će projekt imati uticaja na kulturno-historijsko naslijeđe, i ako se slučajno pronađu vrijedni predmeti, ili se naknadno otkriju prirodne vrijednosti (u toku projektnih aktivnosti), investitor je obavezan odmah obavijestiti nadležnu agenciju i nadležne općinske vlasti i organizirati privremene zaštitne mjere. Odredbe ovog zakona koje se odnose na prirodu stavljene su van snage donošenjem Zakona o zaštiti prirode.

Ostala relevantna kantonalna legislativa

Osim opisane legislative Federacije BiH, svaki određeni kanton može imati svoju vlastitu legislativu nižeg nivoa koja se odnosi na zaštitu prirode, procjenu okolišnih uticaja i upravljanje šumama, koju je potrebno ispoštovati.

Relevantna legislativa u Republici Srpskoj

Zakon o šumama (75/08, 60/13)

Ovim zakonom uređuje se politika i planiranje, upravljanje i gazdovanje šumama i šumskim zemljištem, zaštita šuma, financiranje i vrijednost šuma, katastar šuma i šumskog zemljišta, uključujući i informacioni sistem u šumarstvu, imovinsko-pravne odnose, kao i druga pitanja od značaja za šumu i šumsko zemljište radi unapređivanja i održivog korištenja šuma i šumskog zemljišta i razvoja šumarstva. Ovaj zakon primjenjuje se na sve šume, bez obzira na oblik svojine.

Zakon o lovstvu (60/09, 50/13)

Ovim zakonom uređuje se upravljanje lovnim resursima, gazdovanje lovištem, vlasništvo na divljači, sistematska kategorizacija divljači i njena zaštita, lovišta, planiranje u lovstvu i katastar lovišta, lov i korištenje divljači, sprječavanje i naknada štete od divljači i na divljači, sredstva za unapređivanje lovstva i kadrovi u lovstvu.

Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća (60/09)

Ovim zakonom uređuju se osnovne karakteristike polaznog i reproduktivnog materijala šumskog drveća, uslovi, način vrednovanja i priznavanje polaznog materijala, proizvodnja, kontrola i dorada reproduktivnog materijala šumskog drveća, kao i njegov kvalitet, promet i upotreba, te vođenje registra sorti šumskog bilja i drugih registara.

Zakon o zaštiti prirode (113/08)

Ovim zakonom uređuje se obnova, zaštita, očuvanje i održivi razvoj krajolika, prirodnih područja, biljaka, životinja i njihovih staništa, zemljišta, minerala i fosila i drugih komponenti prirode koje čine dio životne sredine, kao i institucionalni okvir za njihovu zaštitu.

Zakon o kulturnim dobrima (11/95,103/08)

Ovim zakonom uređuje se sistem zaštite i korištenja kulturnih dobara i utvrđuju se uslovi za obavljanje djelatnosti zaštite tih dobara. Kulturna dobra su stvari i tvorevine materijalne i duhovne kulture od interesa za Republiku Srpsku koje uživaju posebnu zaštitu utvrđenu ovim zakonom.

Zakon o zaštiti životne sredine (71/12)

Ovim zakonom uređuje se zaštita životne sredine u cilju njenog očuvanja, ublažavanje rizika po egzistencije ljudi i zdravlje ljudi, kao i unapređenje egzistencija, zaštita svih komponenti životne sredine, podizanje svijesti i pristupa informacijama o životnoj sredini, planiranje i zaštita životne sredine, procjena strateških i ekoloških uticaja, postupak za izdavanje ekoloških dozvola i sprječavanje velikih katastrofa, sistem eko-etiketiranja i upravljanje zaštitom životne sredine, fondovi za aktivnosti povezane sa životnom sredinom, odgovornost za štetu nanесenu životnoj sredini, kao i prava i obaveze fizičkih i pravnih lica koja vrše djelatnosti utvrđene u ovom zakonu.

Ostale procedure za izdavanje ekoloških odnosno okolišnih dozvola u vezi sa upravljanjem šumama

Klijent (relevantne PIU) zadržavaju odgovornost da osiguraju da su ispoštovane sve procedure i zakonske obaveze u BiH, uključujući oba entiteta, nadležne kantone ili općine prije otpočinjanja aktivnosti.

JAVNO OBJAVLJIVANJE

Okvirni EMP, uz poziv na javnu raspravu, objavljen je javno na internet stranicama _____ na dan _____. Obavijest o održavanju javne rasprave je objavljena u dnevnim novinama (_____) uz ciljane pozivnice koje su poslane već identificiranim potencijalnim zainteresiranim akterima iz niza institucija i pravnih lica sa različitih nivoa koji se bave zaštitom okoliša.

Javna rasprava je održana na dan _____ u _____, sa početkom u _____ sati.

Na osnovu diskusije u toku javne rasprave, nema značajnih (ili bilo kakvih) izmjena koje je potrebno izvršiti u EMP-u. Većina diskusije se je odnosila na _____. Lista učesnika i zapisnik sa javne rasprave sadržani su u dodatku 1. ovog dokumenta.

PLAN ZA UBLAŽAVANJE OKOLIŠNIH UTICAJA

Faza projektovanja				
Pitanje	Mjera za ublažavanje	Troškovi	Institucionalna odgovornost	Parametri za nadzor
<p>Potrebno je uskladiti plansku dokumentaciju sa mjerama za ublažavanje okolišnih uticaja</p> <p>U planskoj dokumentaciji potrebno je izbjeći radove u osjetljivim staništima, na privatnom ili na drugi način zauzetom zemljištu</p>	<p>Usklađivanje sa mjerama predloženim u EMP-u (pristupačnost, razvojno planiranje, uklanjanje vegetacije, prakse izgradnje, okolišno prihvatljivi građevinski materijali, itd.)</p>	<p>Dio kao projektne aktivnosti, uključen u operativne troškove</p>	<p>Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama</p>	<p>Pregled planske dokumentacije prema okolišnim zahtjevima</p>
<p>Nepravilan odabir lokacija može nanijeti štetu prirodnoj vegetaciji u ekološki krhkim područjima, može također prouzrokovati eroziju voda i tla ako je nagib veći od 35°</p> <p>Lokacije trebaju biti pravilno distribuirane kako bi se osigurao manji kumulativni okolišni uticaj</p>	<p>Usklađivanje sa mjerama predloženim u EMP-u (pristupačnost, razvojno planiranje, uklanjanje vegetacije, prakse izgradnje, okolišno prihvatljivi građevinski materijali, itd.)</p> <p>Proučiti nagib lokacija i projektnih lokacija prije otpočinjanja aktivnosti planiranja.</p>	<p>Dio kao projektne aktivnosti, uključen u operativne troškove</p>	<p>Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama</p>	<p>Pregled planske dokumentacije i izabranih lokacija prema okolišnim zahtjevima</p>
<p>Nepravilan odabir vrsta drveća može prouzrokovati smanjenje ekološke prilagodljivosti i stabilnosti šumskih plantaža</p> <p>Monokultura na velikim površinama može također povećati šanse od oboljenja i povezanih uticaja</p>	<p>Trebale bi se izabrati dobre autohtone vrste drveća kao glavne vrste kojima će se vršiti pošumljavanje u okviru projekta. Površina pojedinih plantaža bi se trebala strogo kontrolirati, uključujući uvođenje vrsta odnosno sorti.</p>	<p>Dio kao projektne aktivnosti, uključen u operativne troškove</p>	<p>Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama</p>	<p>Pažljiv odabir i pregled odabranih vrsta drveća.</p> <p>Svi odabiri i kupovine se trebaju evidentirati.</p>

Faza izgradnje				
Pitanje	Mjera za ublažavanje	Troškovi	Institucionalna odgovornost	Parametri za nadzor
Aktivnosti na izgradnji mogu uticati na sveukupnu sigurnost saobraćaj i ugroziti sigurnost divljih životinja	Jasno postaviti informativne znakove i znakove upozorenja oko gradilišta i ograničiti pristup. Ograničiti radove na intervale za vrijeme dnevnog svjetla. Dodijeliti alternativne saobraćajne pravce, uvesti ograničenje brzine.	1.000 eura za oznake	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Znaci postavljeni Poštivanje radnih sati
Nepravilna priprema lokacija može uticati na eroziju tla, odvodnju voda i gubitak tla. Može doći do nepotrebnog uklanjanja vegetacije	Uklanjanje vegetacije bi se trebalo ograničiti na osnovni minimum koji je potreban da se implementiraju projektne aktivnosti. U postupku odabira lokacija bi se također trebala uzeti u obzir vrsta vegetacije koju će biti potrebno ukloniti. Pažljiva kontrola iskopanih materijala, gomilanje na strani jarka koji se uspinje prema gore. Nikakvo otvoreno spaljivanje uklonjene vegetacije se ne bi trebalo dešavati na lokaciji, već bi se otpad umjesto toga trebao malčirati.	Planirano u radovima	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Vizuelna inspekcija parametara. Uključeno u dnevnik radova na radilištima.
Izgradnja šumskih staza ili puteva može prouzrokovati djelimično iskopavanje, zbijanje i uklanjanje vegetacije	Minimiziranje uklanjanja vegetacije. Zabranjeno otvoreno spaljivanje vegetacije ili drugih otpada. U toku iskopavanja minimizirati šanse za klizišta i izbjegavati skladištenje materijala na lokacijama koje bi mogle estetski i hidrološki narušiti područje.	Planirano u radovima	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Vizuelna inspekcija parametara. Uključeno u dnevnik radova na radilištima.
Objekti za smještaj radnika ili skladište za mehanizaciju i opremu mogu uticati na tlo, podzemne vode i osjetljive šumske ekosisteme	Osigurati da postavljanje kampa za radnike ili objekti imaju minimalan uticaj na okruženje. Osigurati da se nikakva mehanizacija ne skladišti na području gdje curenja mogu zagaditi tlo ili	Planirano u radovima Skladištenje vozila može stvoriti dodatne troškove	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim	Vizuelna inspekcija parametara. Uključeno u dnevnik

	podzemne vode.	u zavisnosti od lokacija	timovima za upravljanje šumama	radova na radilištima.
Upravljanje otpadom	Svi tokovi otpada će biti odvojeni, ponovo korišteni ili reciklirani kada je to moguće. Zabranjeno otvoreno paljenje otpada ili vegetacije na radilištu. Sav zeleni otpad bi se trebao malčirati. Sav otpad proizveden u toku aktivnosti na izgradnji, uključujući opasni otpad, treba se odložiti na odobrenim deponijama ili predati ovlaštenim agencijama za zbrinjavanje posebnih otpada.	Odlaganje na deponiji (uključujući procjenu prevoza do najbliže sanitarne deponije): 100-200 eura po toni	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Vodi se evidencija u dnevniku radova o svom otpadu predanom na zbrinjavanje Vizuelna inspekcija otvorenog paljenja i njegovih tragova na radilištu
Slučajni nalazi	Ako se naiđe na arheološka nalazišta u toku radova na obnovi, izvođač radova bi trebao prekinuti operacije i obavijestiti nadležne vlasti <i>Također se odnosi i na neeksplozirana ubojita sredstva i druge značajne slučajne nalaze na predmetnom području.</i>	Može stvoriti troškove kroz kašnjenje u radovima	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Dnevnik radova na radilištima. Čuvanje sve pisane prijepiske. Fotografije slučajnih nalaza.
Buka	Radni sati ograničeni na dnevne smjene Osigurati minimalno narušavanje Korištenje atestirane mehanizacije Nezadržavanje mehanizacije ili transportnih vozila u praznom hodu na radilištu Korištenje po potrebi barijera za buku ili prigušivača buke na opremi.	Cijena barijera za buku: 200-300 eura	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Dnevnik radova na radilištima. Inspekcija na radilištu.
Prašina	Prskanje ili pokrivanje prašnjavih materijala; prilagođavanje brzine vozila u prometu Pokrivati sve terete sa materijalom ili otpadom za vrijeme transporta Kada je to moguće, koristiti zaštitno platno ili druge pokrivače u područjima gdje su radovi u toku i	Cijena 1 m3 vode: maksimalno 50 eura Platneni pokrivači: 200-	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Dnevnik radova na radilištima. Inspekcija na radilištu.

	proizvodi se prašina	300 eura		
Nova infrastruktura može uticati na estetski izgled i krajolike, kao i na migracione pravce životinja	Koristiti neupadljive boje, postaviti prirodne ograde oko zgrada ili objekata. Instalirati tunele ili mostove za neometani prelaz životinja.	Dodatni troškovi za tunele ili mostove za životinje bi trebali biti predviđeni u fazi projektovanja.	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Dnevnik radova na radilištima. Vizuelna inspekcija na radilištu.
Organizacija i povrat radilišta u prvobitno stanje	Sačinjeni su planovi za minimiziranje ometanja susjedstva (planove za izbjegavanje zastoja u prometu uslijed teške opreme i/ili transporta materijala) Ograđivanje gradilišta i/ili jasno postavljanje sigurnosnih znakova prema potrebi Radilište će se očistiti od sve šute i otpadnih materijala i vratiti u stanje planirano u projektnoj dokumentaciji nakon završetka radova; sva mehanizacija će se ukloniti	Nije primjenljivo	Jedinica za implementaciju Projekta (PIU) sa relevantnim timovima za upravljanje šumama	Dnevnik radova na radilištima. Vizuelna inspekcija na radilištu.

Operativna faza				
Pitanje	Mjera za ublažavanje	Troškovi	Institucionalna odgovornost	Parametri za nadzor
Povećani broj posjetioca/radnika ili povećana aktivnost na datom području može uznemiriti divlje životinje, dovesti do oštećenja biodiverziteta, i rasipanja otpada	Postojanje efikasnog plana za upravljanje šumama. Utvrđiti kontrolne mehanizme u planu za upravljanje šumama ili odvojeno Kontrolirati pristup šumama Inspekcije		Relevantni timovi za upravljanje šumama	
Korištenje vozila ili mašinerije, opreme i materijala u toku korištenja i održavanja infrastrukture ili šumarske djelatnosti mogu izazvati zagađenje zraka, tla i vodotoka i uznemirit ili oštetiti floru i faunu	Postojanje efikasnog plana za upravljanje šumama. Osigurati korištenje dobro održavanih vozila. Ograničiti korištenje i aktivnosti na šumskom zemljištu.		Relevantni timovi za upravljanje šumama	
Otvaranje područja za nezakonite aktivnosti, uključujući odlaganje otpada, sječu šume ili lovokrađe	Postojanje efikasnog plana za upravljanje šumama. Utvrđiti kontrolne mehanizme u planu za upravljanje šumama ili odvojeno Kontrolirati pristup šumama Inspekcije		Relevantni timovi za upravljanje šumama	

DODATAK 1.: ZAPISNICI SA JAVNIH RASPRAVA I LISTA UČESNIKA